

**HEEM-
NIEUWS**

Heemkundekring Bergeijk

Heemkundekring Bergeijk

de Keersopper

nr 33

In dit nummer:

Grensverkenningen in wandelingen

Wim van Dooremolen p 2

Schatgraven onder de Meester Pankenstraat (2)

Piet Aarts p 16

1685: De eerste teut in Luyksgestel

Ad Tilborghs p 20

Wandeling 1, foto's *Cees Box*

De Woeste Polder

Aan het begin van De Beekloop

Wandeling 2, foto *Martien Veekens*

Wandeling 3, foto *Cees Box*

*Alleen een grenssteen(185A) laat zien,
waar Lommel ophoudt en Bergeijk begint.*

*De Goorloop oversteken
nabij grenspaal 197.*

Heemkundekring Bergeijk

Secretariaat:

Hoek 25A, 5571 GJ Bergeijk

Tel. 0497-57 17 19

E-mail: info@heemkundekringbergeijk.nl

www.heemkundekringbergeijk.nl

Rabobank Bergeijk IBAN NL95RABO0101373627

DE KEERSOPPER

NR 33

juni 2014

HEEMKUNDEKRING BERGEIJK

Hallo heemkundevrienden,

Na het verhaal in de vorige Keersopper over grensroutes en een grenspost, volgt er in deze Keersopper een artikel over grenswandelingen die dit voorjaar door heemkundefleden gedaan zijn. De foto's hiernaast geven een indruk daarvan. In het artikel grensverkenningen wordt extra aandacht geschonken aan die gebieden waar we gewandeld hebben; nabij de grenspalen 185, 187 en 197. Zie op de laatste pagina (21) waar Bergeijk grenspalen met België gemeen heeft.

Piet Aarts laat de laatste stand weten van de opgravingen in de Meester Pankenstraat.

En Ad Tilborghs is nog gaan spoorzoeken naar de naam 'teut' voor de bijzondere marskramers uit ons Kempengebied.

In september bestaat onze heemkundekring 10 jaar.

Dat we het laatste jaar drie bestuursleden van het eerste uur verloren hebben, n.l. Ton Christiaans –bedankt , Phil Schellens-Bijnen en Michel Bueters overleden; ja, de gedachten aan hen komen onmiddellijk boven.

Maar de heemkundekring gaat verder en zal i.v.m. het tienjarig bestaan een speciale uitgave van de Keersopper uitbrengen.

Ook willen we samen op stap gaan: een excursie op donderdag 18 september. Een Nieuwsbrief daarover is in de maak.

Met de melding dat ons heemhuis gesloten is van 15 juli tot 1 september rest me iedereen een goede vakantietijd te wensen.

Wim van Dooremolen.

Redactieleden:

Wim van Dooremolen

Ad Tilborghs

Martien Veekens

e-mail doorem@planet.nl

Daniel Vangheluwe

Jaap Bussing

Grensverkenningen in wandelingen.

De gemeente Bergeijk heeft van grensmaal 185 tot grensmaal 197 zo'n 19 km grens met België gemeenschappelijk. Langs deze grens verzorgde de Heemkundekring Bergeijk dit voorjaar drie grenswandelingen:

- 1. Op dinsdagavond 15 april een wandeling nabij Grensmaal 187
- 2. Op zaterdag 17 mei een wandeling nabij Grensmaal 185
- 3. Op zaterdag 14 juni een wandeling nabij Grensmaal 197

1. De wandeling van de Bredasedijk naar de Liskes

Met als gids Jonne Christensen, dochter van den Deen Christensen, kleindochter van Misterke Wijnen, startten we bij het huis aan de Bredasedijk waar Mister Wijnen voorheen woonde.

- a. Bredasedijk in Bergeijk Hoe komen ze daaraan?
- b. Misterke Wijnen Wat was daarmee?
- c. Waarheen ging de wandeling?

a. De Bredase dijk

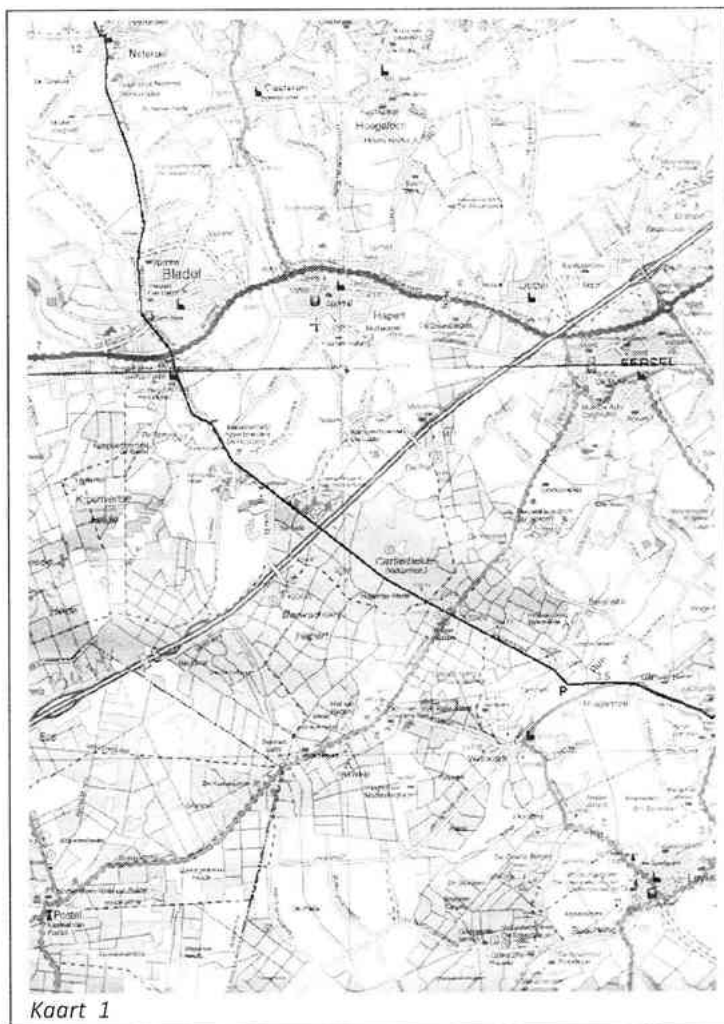
Deze weg heeft zijn naam te danken aan handelsverkeer met Breda; ver terug in de tijd.

Toen aan het eind van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) de Noordelijke Nederlanden onafhankelijk werden en de Zuidelijke Nederlanden onder de invloed bleven van Spanje (later Oostenrijk), gingen ook de handelsroutes veranderen. Van Breda, waar veel overslag van goederen uit Holland plaatsvond, gingen de karren richting Aken, Maastricht of Luik niet meer via Turnhout. Men zocht een noordelijker route via Lommel richting Hasselt. Vanaf Breda langs Gilze, Riel, Goirle, Hilvarenbeek, Bladel en Eersel. Maar er bleven ook nog lang routes via Alphen, Poppel, Lage Mierde, Reusel en Postel bestaan. We kunnen deze routes het karakter van heisporen geven.

In 1740 werd besloten tot verharding van de weg 's-Hertogenbosch - Luik, waar men daarna de verdere 18e eeuw mee bezig was. Dat had invloed op andere verbindingen.

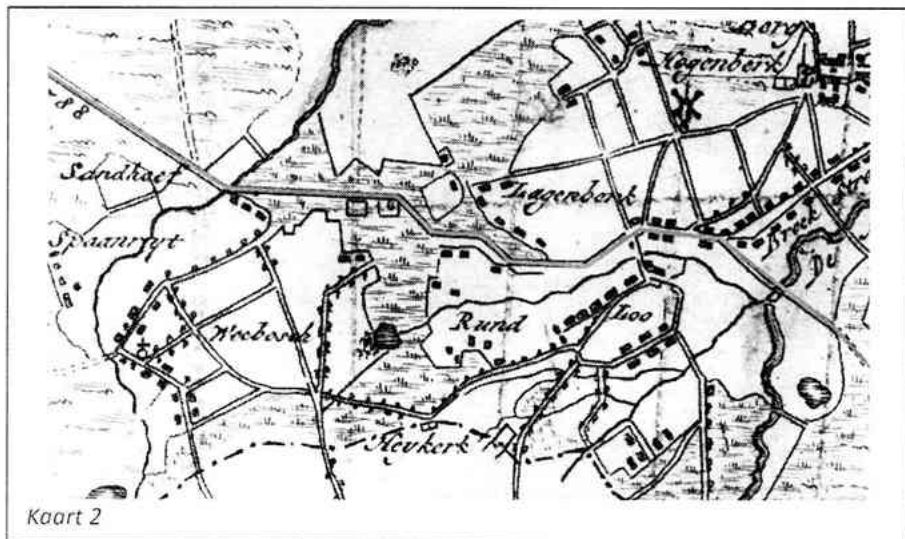
Na het Tractaat van Fontainebleau in 1785, met een verbeterde grensdefinitie, bepleitte Breda een nieuwe verbinding, waarbij de Oostenrijkse Nederlanden zoveel mogelijk vermeden werden.

Er kwam een voorstel "dat genoegzaam altoos over hooge heide voert" en dat "niet meer als 1650 roeden¹ langer is dan het tegen-

woordige heyspoor dat tot 2 maal toe op keizerlijke territoria komt." Een route die van Netersel en Bladel over het Gestel van Luik voerde; Poppel en Postel (Oostenrijks territorium) vermijgend.

¹ Toch zo'n 9,5 km

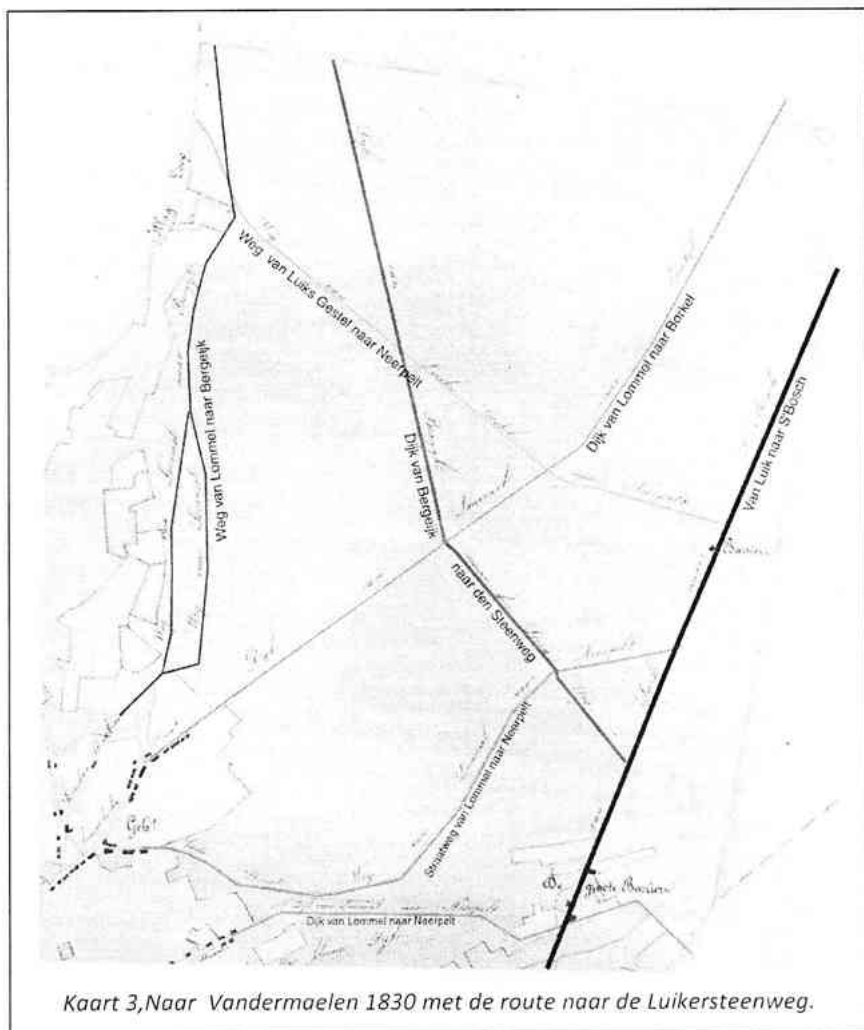
Maar Prinsbisdom Luik wilde niet meewerken. Daarom werd het traject verlegd. Vanaf het punt waar men de Run overstak (bij Zandhoef op Weebosch, zie kaart1, punt P) werd m.m.v. landmeter Hendrik Verhees een nieuw traject gemaakt (kaart 2), dat aansluiting vond op de nieuwe Luiker Steenweg (kaart 3).

In 1789 werd het gerealiseerd. De weg voerde door de natte heide, de Maay. Het werd een Bredasedijk; niet Bredasebaan... De ontwerpers schreven over de verhoogde heisporen: *“dat de nieuwe dijken behoorden breed te zijn 36 roeden, aan iedere zijde met een sloot van 10 voeten² breed en 4 voeten diep en de dijk in het midden 2,5 voet hoger dan aan de zijde”*.

En zo is 't gekomen.

² 1 voet = 30cm

b. Mister Wijnen

Martien Wijnen, geboren op Weebosch in 1872, groeide op via kostscholen en volgde een onderwijzersopleiding in Eindhoven. Toen hij dan leraar werd in Boxtel, was het voortaan Mister Wijnen, wat gezien zijn beperkte lengte Misterke Wijnen werd. En dat bleef hij zijn hele leven, ook al gaf hij in 1910 het onderwijzersvak op om zijn hart te volgen: hij werd ontginningsboer. (Als plattelandsonderwijzer had hij ook een acte landbouw.)

Mister Wijnen: ontginningsboer

Dit werd hij door in Bergeijk aan de Belgische grens 85 ha grond te kopen. (De teutenfamilie Wijnen was goed bij kas.) Het gebied, dat hij van de Belg Pikeurs kocht, was voornamelijk hei en bos (Pikeursbos met vliegden)³.

Hij ging dat ontginnen met hulp van Jan Cuypers en Jan den Hollander. En als de vleugelegge getrokken moest worden door de ossen, dan was Driek Joosten de ossendrijver.

Zo pakte Misterke Wijnen die eerste ontginning aan. Nou ja, aanpakken.... "Ik kan me niet herinneren dat ik hem ooit op klompen heb gezien", aldus dochter Mieke over haar vader met het witte boordje⁴

Mister Wijnen: antimilitarist:

"Als je een man doodmaakt ga je naar de gevangenis en als je er op een slagveld honderd doodt dan krijg je een medaille." Aldus Martien Wijnen. En deze man moest twee wereldoorlogen van dichtbij meemaken. Aan het begin van de Eerste Wereldoorlog kwam hij met zijn gezin op hun boerderij aan de doodlopende weg nabij de grens in een stuk niemandsland terecht. De grens met de dodendraad was maar 300 meter verder. In de Tweede Wereldoorlog was het helemaal raak toen de oorlog in de week van 12 tot 17 september rond hun huis woedde. Op 17 september

begon Operatie Market Garden maar de geallieerden zaten al vanaf 10 sept aan de Barriër bij de brug over het Kempens kanaal. Er werd in de week daarop flink gevochten aan de grens. In huize Wijnen was het een komen en gaan van soldaten.

³ W.Driedonkx, mei 1978

⁴ E.v.d.Kerkhof; E.D. 3 maart 2003

Dan weer Duitsers, dan weer Engelsen. De kinderen maakten daarom een afspraak met vader:

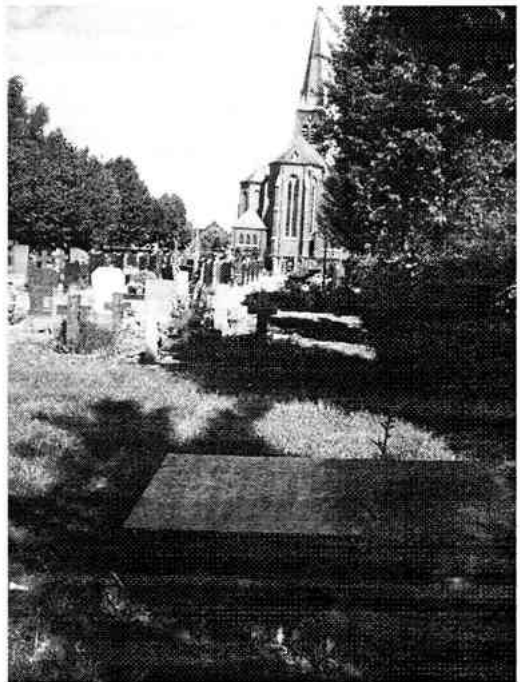
"Pa, wat ze ook vragen, je blijft doen of je potdoof bent. Wij doen het woord wel."⁵ Voor Pa zou het moeilijk zijn. Hij had nog nooit in zijn leven tegen iemand gelogen. Maar het liep goed af; al moesten ze wel op een gegeven moment elders onderkomen zoeken.

Mister Wijnen: leraar

Afgelegen wonend aan de grens en in de Eerste Wereldoorlog geïsoleerd, was het voor de kinderen thuis ook school; ze konden op een leeftijd van vijf lezen en schrijven. Het huis stond vol boeken en ze lazen er de NRC, waarvan ze in het dorp zeiden: "die kòï krant die ze bij Wèène lèze".⁴

Mister Wijnen: niet-katholiek

Toen Mister Wijnen op de preekstoel van het Loo bij het begin van de Eerste Wereldoorlog hoorde zeggen dat dat een straf van God was, toen was het genoeg. Hij brak met de kerk, maar zijn vrouw niet. Toen hij in 1954 overleed ging de pastoor hem aan de rand van het kerkhof in ongewijde aarde begraven. Zijn vrouw stierf enkele jaren na hem en de pastoor wijdde haar kant van het graf. Zo lag gewijd en ongewijd onder een steen.⁴

Mister Wijnen: een bijzonder mens met een bijzonder karakter.

⁵ Ad van Gool in "Ooggetuigen van de bevrijding".

* Mieke Hogen en haar buurman (nu zager) Jan Christensen - een Deen die met een van de dochters van het 'aaltker' trouwde (nu in Freyghilb linc) woen -
 Voor het boek dat Willem in 1913 bestelde.

*Hier het huis, dochter Mieke, die veel van haar vader heeft vastgelegd,
 en de Deen Christensen, vader van onze wandelrondleidster Jonne.*

c. De wandelroute

Met 17 deelnemers van Bredasedijk tot Woeste Polder. Daar langs De Lommelse Wateringen richting grenspaal 186, Maar zo ver gingen we niet⁶.

Deze weg verlatend staken we over daar waar de Beekloop op de Wateringen is aangesloten (De Drie Hectares). Door het akkerland (langs de bomenrij) liepen we naar De Liskes, waarna we via de landweg langs 't Mister Wijns bankske terugkeerden.

⁶ Daar ligt een grenswandelroute "Wateringenpad"

2. De wandeling van Hageven naar Plateaux .

Op oude kaarten vinden we aan de grens bij de sterk meanderende Dommel heidegebieden, Haegen heide en Platte heide. Nu heet het hier nabij grenspaal 185 Hageven en Plateaux.

Door deze gebieden maakten we met 13 heemkundigen een wandeling o.l.v. Dokter Willy Pardon van het Natuur Educatie Centrum De Wulp te Neerpelt.

Een gids die ons laat opletten:

“Horen jullie dat lage geluid... de roerdomp.”

“Zien jullie wat daar over vliegt... een roerdomp.”

“Als je veel vlindersoorten wilt zien, laat dan ook wat brandnetels staan.”

De wandeling volgde de rode route zoals die op de kaart is aangegeven.

Opvallend is de diversiteit in biotopen op korte afstand.

Wandelend

- vanaf de vogelkijkwand (1), aan de Provincievijver,

- via de knuppelbrug (2) over het moeras,

- naar het stuifduinengebied (3),

- en van daar over de oude Bergeijksedijk naar de grens van Bergeijk

- over de Hoge Brug en voorbij aan 't Saske,

[dat brugske, over de stroom die kalkrijk water vanaf het Kempens kanaal naar de vloeiveiden bracht, was hoog om de boten volgeladen met hooi er onder door te laten].

We lopen hier door een gebied wat vóór de grensruil van 1843 Nederlands gebied was; in 1843 afgestaan, geruild, tegen een gebied bij de Woeste Polder.

We gaan verder

- langs het vloeiwidengebied Pelterheggen.

De Pelterheggen, waar rond 1850 vloeiwiden werden aangelegd door dhr. Clermont, zoals heemkundelid Christ van Nostrum beschreef⁷. Toen het halfweg de 19^e eeuw klaar was, hebben ze als dank nabij de Bergeijkse dijk een kruisbeeld geplaatst. Een kruisbeeld met het Christushoofd naar links hellend; wat apart is, zodat het beeld ‘De Verkeerde Lieven Heer’ is gaan heten.

Hadden de vloeiwiden altijd water te weinig... in de daarop volgende periode met landbouw was er weer water te veel en ‘dus’ ging men de meanders uit de Dommel halen voor snellere afvoer van water. Het was langdurig een gebied voor akkers en populieren.

In de naastliggende kaart van Vermaelen (1830) zijn de meander in de Dommel goed te zien.

Die werden gedeeltelijk hersteld nadat het gebied natuurgebied werd. Aan beide zijden van de grens werkte men aan de waterhuishouding. Herstel

⁷ ‘Weteringen in Bergeijk en Westerhoven’. Christ van Nostrum 2006

van kanaaltjes en vennen en het grondwaterpeil niet te laag laten worden. Recentelijk is door Natuurmonumenten Pelterheggen als vloeiveidegebied hersteld, inclusief boven- en ondersloten en 'n Saske.

De Bergeijksedijk verlatend bij grenssteen 185A (4), en langs de grens wandelend komen we bij Grenspaal 185, (5 op de gebiedskaart). De

Grenssteen 185A

verste grensmarkering voor Bergeijk; midden in de natuur gelegen. Een grensmarkering niet alleen voor Bergeijk, maar ook voor Valkenswaard (Borkel en Schaft), Neerpelt en Lommel; twee gemeenten uit Nederland en twee uit België.

*Grenssteen
Prinsbisdome Luik*

Grenssteen Graaf van Loon

We gaan niet verder langs de grens, waar noordelijk de markeringssteen ligt van het gebied van Prinsbisdome Luik, een blauwe kei (6); of nog noordelijker de arduinen grensmarkering van het vroegere gebied van de Graaf van Loon.

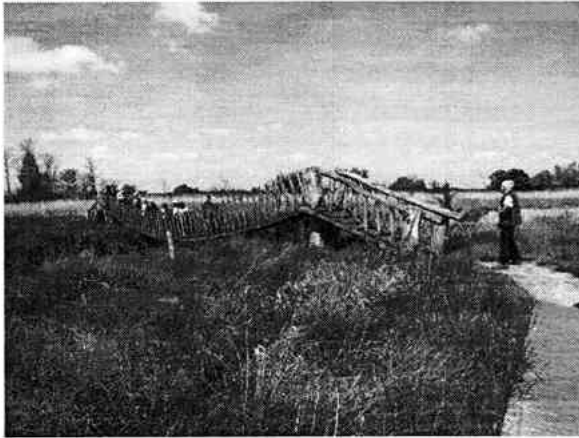
Nee, vanuit dit grenspunt 185, gaan we richting de Dommel over het gebied wat voorheen gemeentevijver was, en waar nu alleen het zuidelijkste deel nog water is.

De rest is nu een moerasgebied.

Een knuppelbrugske, een prachtige 'wiebelbrug', helpt ons over de rietvelden en het water.

De hei: op grenspaal 185 zien we een kogelgat.

De Dommel , die onder Peer begint in de Donderslagse Heide, is hier nog maar een paar meter breed, zoals de foto van 1977 toont.

Maar dat verandert als hij de Kempen doorkruist, waar vele riviertjes voor aanvoer zorgen. Zodat de Dommel bij Den Bosch aangekomen een breedte heeft van 35 meter.

men een breedte heeft van 35 meter.

Lommelschoor.

Dit jaar is het 100 jaar geleden dat de eerste wereldoorlog begon; waarbij 'dodendraad' geplaatst werd, zoals ook in de vorige *Keersopper* verhaald is. Ook Lommelschoor heeft met dat ijzeren gordijn te maken gehad. De Duitsers legden in 1915 in eerste instantie de draad alleen daar aan waar ze het nodig achten. Zo gebruikten ze het Kempens kanaal ook als afscheiding en staken vanaf St.Huibrechtslille over naar Lommelschoor en vandaar naar de werkelijke grens Lommel-Barrier.

De Dommel in 1977 bij Lommelschoor

Omdat het kanaal toch onvoldoende als grensafscheiding werkte werd in 1916 alsnog de dodendraad langs de grens gelegd. Ja, ook dwars door het terrein van de Achelse Kluis.

Omdat het kanaal toch onvoldoende als grensafscheiding werkte werd in 1916 alsnog de dodendraad langs de grens gelegd. Ja, ook dwars door het terrein van de Achelse Kluis.

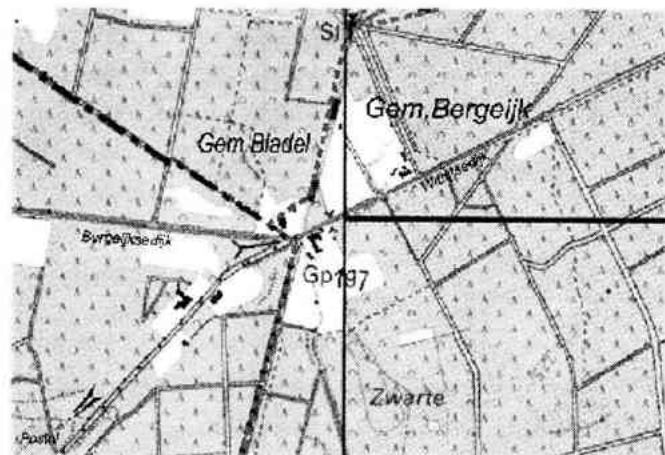

We gaan langs de prachtige Dommelloop terug naar ons startpunt NEC De Wulp.

3. De wandeling op de Witrijt langs een grenspost.

Als we vanaf de grenspaal 185 in de vorige wandeling de grens zouden volgen tot grenspaal 197, dan zouden we 19 km moeten lopen.

En als we 20 jaar geleden die Bergeijkse grens zouden volgen, dan was het nog 3,5 km

meer: naar grenspaal 198. Maar de strook grond van paal 197 tot 198 is bij de gemeentelijke herindeling van 1996 aan Bladel afgestaan. Het was ook weer eens een vreemd uitstulpsel van

het Bergeijkse grondgebied. In 1843 verkregen door een driehoekig terrein naar de Zeven Heerlijkheden af te staan (zie het kaartje op pagina 10).

Na die grenscorrectie in 1996 lag Café-restaurant Dennenlucht nog wel in Bergeijk, maar echt op de grens. Zie op het kaartje de gestippelde grens-scheiding met Bladel. Dennenlucht bleef welkom in Bergeijk.

Ook staat er op het kaartje: een Bergeijksedijk.

In de vorige wandeling liepen we over de Bergeijksedijk die naar Neerpelt voert. De weg hier (zandweg met fietspad) was ooit de Bergeijksedijk naar Aerendonk. Hij kruiste een zandweg van Bladel naar Postel.

Pastoor van den Bergh verhaalt in zijn boek 'Te Postele op ter Heyden' dat dit kruispunt, 'Perk', mogelijk het vroegere 'Galgeveld' was. Hij geeft daar het volgende verhaal bij:

"En wat is er op 't 'Galgeveld' gebeurd ? Het volgend verhaal werpt misschien wat licht op die akelige naam. In de XVIIe eeuw deed de vrachtwagen van Spronck wekelijks dienst tussen Diest en 's-Hertogenbosch. Op 21 Maart 1612 ratelde de huifkar door het stroeve zandspoor. Aan de « Lange Gracht » sprongen twee rovers naar de wagen met een vuurroer in de hand, schoten de voerman in zijn benen, en begonnen te plunderen.

Toen er in de verte volk aankwam, spanden zij de paarden uit, om niet achterhaald te worden, en liepen naar Bergeik. Achtervolgd en overvallen door boeren uit de streek, ging het tussen de Witreit en de Weebosch (of het Weibos) op leven en dood. Nicolaas Mariage, een Waal, bracht het er niet heelhuids af, nadat hij een tegenstander, Willem Jansens, bijgenaamd Willem Baers, had gekwetst. Willem Franck, ook een Waal, liep een wonde op, maar kon ontsnappen tot Luiksgestel.

Naar Den Bosch gebracht werd hij ter dood veroordeeld en terechtgesteld.

Op verzoek van abt Colibrant, « *dat de justitie die over de vs. vagebonden zou worden gedaan, mocht geschieden omtrent Postel* », werd de eerste, die in de Witreitse heide onder aarde lag, opgegraven en naar de plaats van de misdaad gebracht. Daar werd een paal geplant, aan die paal een rad gehecht, en op dat rad werd het lijk lange tijd ten toon gesteld

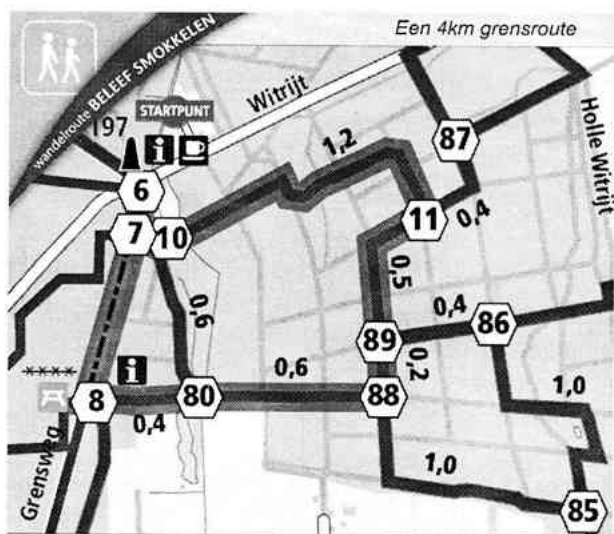
« ten aenzien en exemplen van anderen... hopende daerdoor ontslaeghen ende verlost te worden van de groote moetwillicheit, die daer daegelyckx geschieden door alle luyden van verloopene soldaeten ende bedelaers... »⁸. Op welke hoogte het 'Galgeveld' precies gelegen was, is niet aan te wijzen, daar het volk zelfs de naam van het 'Galgeveld' niet meer kent; maar daar de wagen naar Den Bosch moest en de rovers naar Bergeijk vluchtten, kan het niet ver van het 'Perk' zijn geweest.

Interessant die Bergeijksedijk, maar we gaan met ons zevenen met de wandeling de andere kant op, via de Grensweg. We komen bij knooppunt 10 bij de Goorloop. Die ontspringt in de Zwarte Horstweijer en gaat hier, na de Zwarte Weijer, de grens over om zich via Bladel naar de Beerze te spoeden.

Weijer, voor vijver of nat grasgebied heet het hier gauw. Ook daar waar Dennenlucht ligt was een Weijer, of Wouwer zoals ze hier vroeger zeiden.

Overigens, De Zwarte Weijer, perceel F1275, was in de periode 1830-1860 interessant voor Godefridus Mattheus Raupp (de 2^e Bergeijkse Raupp-arts), die daar een buitenhuis dacht te bouwen.

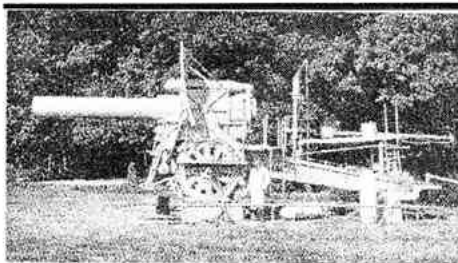
De wandeling gaat verder door het gebied van Staatsbosbeheer tot de Grensweg bij knooppunt 8, waar dodendraad de aandacht trekt (zie Keersopper 32 voor verdere informatie).⁹

⁸ Aldus een ms. bewaard in het archief van de abdij.

⁹ Zie ook de video op 'Smokkelen op de grens' op www.localtybergeijk.nl

De Dodendraad: In de eerste wereldoorlog dachten de Duitsers snel België door te trekken om Frankrijk aan te vallen. Snel, want hun materiaal was superieur, zoals de foto's aangeven.

De Dikke Bertha uit Duitsland

Mitrailleur vervoer in België

Maar het verzet van de Belgen was geweldig.

Belgische jongens, die zich via het neutrale Nederland bij de geallieerden wilden aansluiten; Belgen die militaire gegevens via Nederland bij de geallieerden wilden bezorgen: de dodendraad werd nodig geacht; de dodendraad, symbool van verzet.

Wim van Dooremolen

Schatgraven onder de Meester Pankenstraat (2)

In opdracht van de gemeente Bergeijk werd in 2012-2013 de openbare ruimte ter hoogte van de Mr. Pankenstraat heringericht. De graafwerkzaamheden dieper dan 30-50 cm onder het maaiveld werden archeologisch begeleid door SRE Milieudienst, die in gedeeltes het traject vrijgaf voor reconstructie.

De archeologische begeleiding vond plaats volgens onderstaand tijdschema:

6 - 7 november 2012 : Kerkstraat;

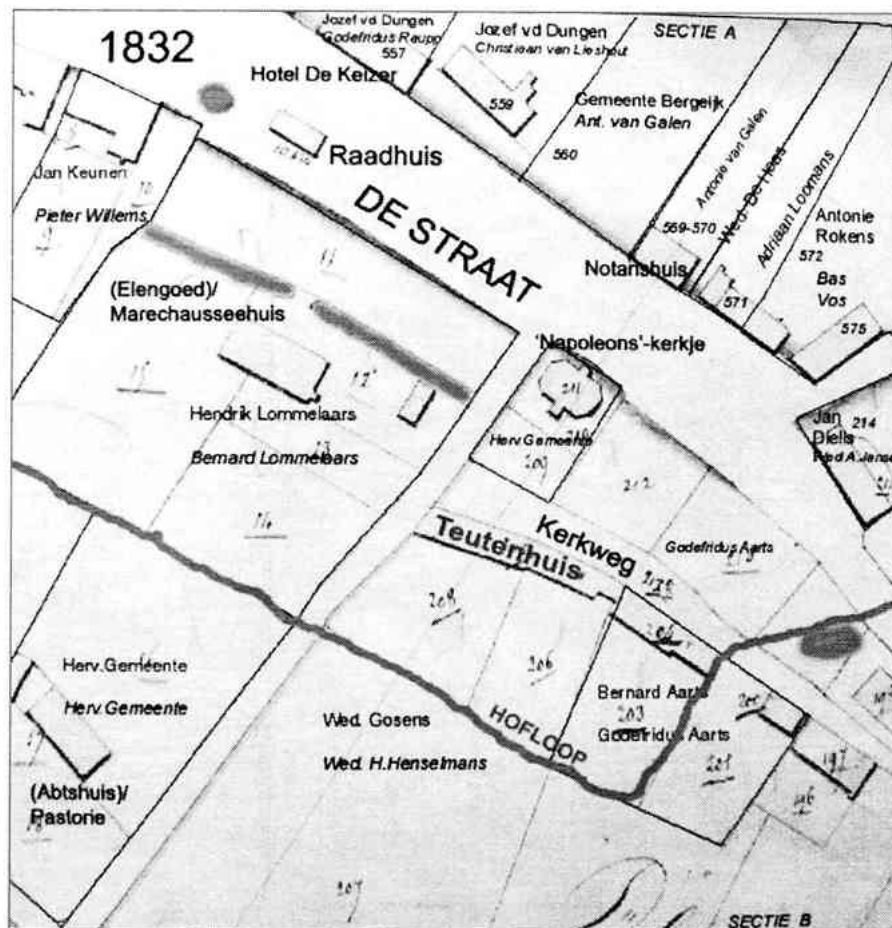
19 - 21 november 2012: Mr. Pankenstraat tussen de Burgemeester Schaepmanstraat en de Buchtdwarsstraat;

4 - 6 december 2012: Mr. Pankenstraat tussen de Burgemeester Schaepmanstraat en het BP tankstation.

10 - 14 januari 2013: Mr. Pankenstraat tussen het BP tankstation en de Riethovensedijk.

7-11 maart 2013: Mr. Pankenstraat tussen de Riethovensedijk en de Domineestraat.

Over deze gedeeltes van het traject is door SRE Milieudienst gerapporteerd. De archeologische bevindingen uit die rapportages hebben wij samengevat in een artikel in De Keersopper nr. 28, maart 2013, getiteld: 'Schatgraven onder de Meester Pankenstraat', en daar toen nog een korte beschouwing aan toegevoegd over de Hofloop – Dorpsloop. Over het gedeelte dat op het kadastrale kaartje van 1832 met De Straat wordt aangeduid, was toen nog niet gerapporteerd.

In maart 2013 werd het verdere verloop van het onderzoek doorkruist door een faillissement. Het onderzoek, tot dan uitgevoerd door Archaeological Research & Consultancy (ARC), werd in opdracht van de gemeente Bergeijk voor het gedeelte Riethovense Dijk tot aan de kruising met het Hof en de Eerselse Dijk door Diachron UvA overgenomen en uitgevoerd.

De werkzaamheden van Diachron hebben nu geleid tot een evaluatierapport van de hand van B.C. ter Steege: *Evaluatierapport Bergeijk - Mr. Pankenstraat; Archeologische begeleiding in de Meester Pankenstraat, in het centrum van Bergeijk.*

In dit evaluatierapport worden de resultaten van het in 2013 uitgevoerde veldwerk geanalyseerd.

In tien dagen tijd is in één werkput (wekput 100) en in één vlak een totale oppervlakte van 1064 m² opgegraven.

In totaal zijn 121 sporen aangetroffen, die dateren van de Late Middeleeuwen (1050) tot en met de Nieuwe tijd (1850):

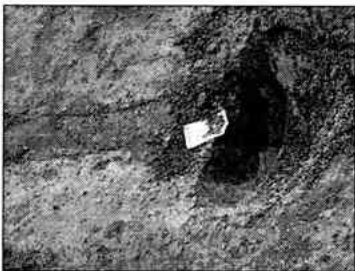

- *Karrensporen: uit de karrensporen zijn aardewerkfragmenten en koperen munten verzameld*

-Kuilen: een bluskuil, drenkkuilen, een afvalkuil en kuilen. waarvan de functie vooralsnog onbekend is.

In totaal zijn 422 vondsten en 10 monsters geborgen. Het merendeel van de vondsten bestaat uit aardewerk. Verder betreft het fragmenten van koper, lood, tin, ijzer, glas, houtskool, hout en leer; daarbij valt te denken aan fragmenten van voorwerpen als munten, kogels, gespen en knopen.

Ook zijn monsters genomen en veiliggesteld om plaggen en stuifmeel nader te kunnen onderzoeken.

In het evaluatierapport, dat binnenkort op de website www.geschiedenisbergeijk.nl zal worden geplaatst, staan ook voorstellen voor verdere uitwerking van alle verzamelde gegevens.

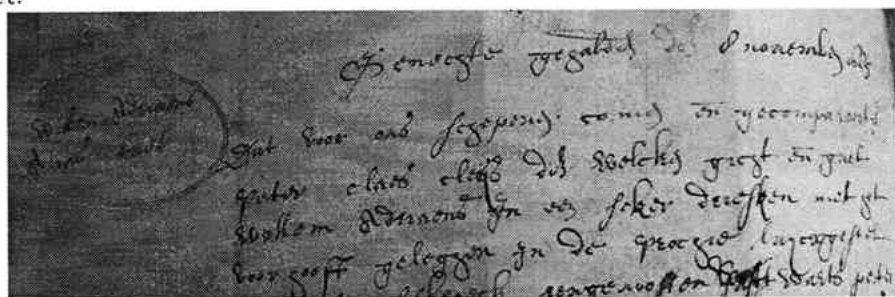
In samenspraak met het bevoegd gezag [Gemeente Bergeijk] en de verschillende specialisten zal moeten blijken wat verder met het gevondene kan, mag of moet gebeuren.

P. Aarts, juni 2014

1685: De eerste teut in Luykgestel.

Ad Tilborghs

In Luyksgestel vinden we de eerste vermelding 'alias tuet' bij Willem Adriaen Creijten op 8 november 1685. Op die dag verkoopt Peter Claes Cleijs een drieske met het voorhoofd, gelegen aan het Sengelsbroeck, voor 4.10 gulden aan Willem Adriaens. Naast de akte lezen we: Willem Adriaens alias tuet. Op dezelfde dag verklaart Peter Claes Cleijs ook nog van Willem Adriaens 60 pattacons geleend te hebben, en stelt als onderpand al zijn goederen. Aansluitend volgt een aantekening uit 1691 waarbij Willem Adriaens verklaart voor deze lening ten volle, dus inclusief rente, betaald te zijn. Ook hier is in de marge vermeld: Willem Adriaens alias tuet.

Oudste vermelding 'teut' te Luyksgestel, 8 november 1685 (Luyksgestel RA 7 folio 172).

In die tijd zien we wel meer dat 'eu' (teut) wordt geschreven als 'ue' (tu-et). Iemand noteerde een woord gewoon zoals hij het hoorde en geleerd had te schrijven. Zo lezen we in 1663 dat een aantal lieden uit Luyksgestel de goederen, verkregen van Willem Tsasen en Maria Guekens, verkopen aan Hendrick Aerts. Verderop wordt Maria Guekens genoteerd als Maria Geukens. In 1730 besluiten Baltus Jan Damen en Jenneken Daris onderling van akker te ruilen. Zij ruilt haar akker 'den Hasselt' aan het Sengelsbroek tegen zijn akker 'den Stoffelaers acker' ook aan het Sengelsbroek. Deze laatste akker was gelegen aan de erfgenamen Adriaen Tuet. Nog een voorbeeld: Veel later (1745) gaat het om de erfgoederen van Jan Peter Rombouts en Hendrik Tuewens, terwijl zij ook als Teuwens in de boeken voorkomt. Meer info op <http://home.kpn.nl/HTilburgs1948/teuten.html>

Grenspalen en grensstenen van de gemeente Bergeijk

